

פרשת משפטים

שיעורו השבועי של מו"ר שליט"א
ובו דברים חוצבי להבות מהזוה"ק
ומוסרים ורמזים מפרשת השבוע

בהוצאת
ישיבת "נהר שלום" מקובלים
תכב"ץ - ירושלים
תשע"ב
להשיג בטל: 02-6222560

פרשת משפטים תשע"ב

השבוע פרשתינו מלאה במצוות ודינים וצריכים ללמוד אותה טוב עם רש"י והמפרשים כדי שנהיה בקיאים בהלכותיהן. אמנם אנחנו נדבר השבוע בנושא הגלגול ג'י' הסד שעושה עמנו ה' יתברך הסד גדול שיש גלגול נשמות כפי שמבאר לנו הוזה"ק, ונבין מעט על מה האדם בא בגלגול ומה התועלת בכך וכו', גם השבוע פרשת "שקלים" כנודע ונדבר ע"ז ג"כ בעזה"י.

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם"

אומר רש"י: כל מקום שנאמר "אלה" פסל את הראשונים, "ואלה" מוסף על הראשונים, מה הראשונים מסיני, אף אלו מסיני.

וכידוע ישנו רמ"ח מצוות עשה, ושס"ה מצוות לא תעשה והם כנגד רמ"ח אברים ושס"ה גידים של האדם, וכל מצוה שאדם עושה היא כנגד אבר או גיד אחד שלו ואם אדם החסיר איזו מצוה, אותו אבר שכנגדה הוא השוך ופגום, וכשעושה מצוה היא מחייה את האבר שכנגד אותה מצוה שעשה, ולכן חובה על כל אדם ואדם לקיים את כל מצוות ה'.

ואומר האר"י הקדוש כי מי שלא מקיים את כל מצוות ה' בא בגלגול.

דע כי אין האדם נקרא שלם עד שיוכה ליחידה דא"א ומי שוכה ליקח בחי' עשיה רק מקבל רק נפש וכו' ולזה זוכים ע"י קיום המצוות כולם, ושמירת מצוות ל"ת.

ועוד צריך לדעת שהרמ"ח מ"ע נחלקים לחמש חלוקות:

א. מצוות אשר מן הנמנע לקיימם כגון מצוות שהן תלויות בזמן שב"ה היה קיים כמו הקרבנות, ואלו אין האדם חוזר בגלגול, אמנם בזמן שיבנה ב"ה יקיימן.

ב. מצוות שיכול לקיימן כמו ציצית תפילין וכו' ולקיום אלו יחזור בגלגול כמה פעמים. וגם אפשר שיבואו ע"י עבירות.

ג. המצוות שאין חובה עליו לקיימן אא"כ באו לו כגון תרומות ומעשרות ושלוש הקן, וגם לאלו מוכרח שיתגלגל, אמנם כשבא בגלגול בשבילן מובטח לו שלא יחטא.

ד. מצוות שאינו יכול לקיימן רק אם הקב"ה יתן לו, כגון פדיון הבן, הליצה, יבום, וגמ', ועל אלו אינו חוזר בגלגול אבל יבוא בסוד עבור.

ה. מצוה פרטית – פו"ר שהאדם מחויב לדרוף אחריה וחמורה היא מאוד, וכשלא קיים זה יחזור על זה בגלגול.

ויש מצוות לימוד תורה אם לא למד תורה אז יחזור בגלגול שתלמוד תורה כנגד כולם, ואומר רבינו האר"י שכל אדם צריך ללמוד ולדעת את כל פרד"ס התורה שהם ר"ת

פשט רמז דרש סוד, ואם אדם לא למד את כל פרד"ס התורה חוזר בגלגול.

וכן מי שעובר עבירות צריך להיות בניהנם, כי אע"פ שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, אבל כדי להיכנס לגן עדן צריך לתקן את מה שקלקל, ובמקום שהקב"ה ישים

אותו בניהנם מחזיר אותו בגלגול, אמנם יש אדם שסובל ולא יודע למה הוא סובל, ואומר הרי כל יום אני משכים להתפלל עושה מצוות ה' כמו שצריך ולומד תורה, א"כ למה מגיע לי כ"כ צרות? והתשובה היא כפי שאומר הבעל שם טוב, כתוב בפרשה "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" אם רואה אדם שבאים עליו ייסורים ומשפטים ידע שהסיבה היא לכפר על גלגולים קודמים, וז"ש אשר תשים לפניהם – בגלגולים הקודמים

ואלה המשפטים – דא הוא רזא דגלגולתא, הקשר בין דיני המשפטים ודיני ממונות לגלגולי נשמות

ואלה המשפטים, פי' אם רואה אדם שבאים עליו ייסורים ומשפטים ידע שהסיבה היא על גלגולים קודמים, וז"ש אשר תשים לפניהם דהיינו שתתלה הייסורים למרק העוונות של גלגול קודם.

כשאמר הבעש"ט את דברי הוזה"ק על פרשתנו לתלמידיו, תמה לפניו תלמידו הגדול המגיד ממזריטש ר' דוב בער זצוק"ל, מדוע הוזה"ק הסמיך את ענין המשפטים דיני ממונות שהם דינים שבין אדם להבירו לסודות של גלגולי נשמות.

וכך מובא בספר בעש"ט על התורה (פרשת משפטים הערה א) וזה לשונו: הרב הקדוש המגיד ממזריטש זי"ע, ביקש מרבו הבעל שם טוב הקדוש ז"ל שיאמר לו פירוש הוזהר הקדוש על ואלה המשפטים דא הוא רזא דגלגולא, פעם אחת אמר לו הבעש"ט שיסע ליער אחד ויראה שם אילן אחד ומעיין תחתיו, ויתעכב שמה עד שעה שש ויבא לביתו, ונסע שמה, וראה איש אחד בא עם סוס מזויין, והוא היה עיף ויגע, ואכל ושתה ונסע לדרך, ושכח שם ארנקי שלו עם המעות, אחר כך בא שמה עוד איש אחד, והניח עצמו לפוש, והוא מצא את הארנקי עם המעות, ולקחו והלך לדרך, אחר כך בא שמה עוד איש אחד עני ונכה רוח, והוא עיף ויגע, ואכל שמה פתו אשר היה לו, ושתה מן המעיין, והניח עצמו לפוש ולישן, בינתיים חזר האיש הראשון, ושאל שאל מאיש העני היכן הוא הארנקי עם המעות אשר שכחתי כאן, והוא באמת לא ידע מאומה, ולא הבין מה שזה מדבר אליו, בקיצור, כי זה הראשון הכה את העני מכות רצח ופצע, בטענה שיהזיר לו מעותיו.

וכאשר הגיעה שעה שש נסע הרב הקדוש המגיד זי"ע לביתו, וסיפר לרבו הבעש"ט את אשר ראה, ואמר לו הבעש"ט זי"ע, כי האיש הראשון הזה, היה חייב בגלגול הראשון לאיש השני, בסך המסויים הזה שהיה עכשיו בהארנקי, ולא היה משלם לו, ובאו אז לדין לפני זה האיש השלישי, שהיה אז הרב והדיין בגלגול הראשון, ופסק דינו ופטרנו מבלי שום חקירה ודרישה, לכן עתה על פי הגלגול שלם הראשון להשני את חובו, והדיין קבל ענשו, וזהו שאמר הוזה"ק על ואלה המשפטים דא הוא רזא דגלגולא, עכ"ל.

ובספר מושב זקנים המיוחס לרבתינו בעלי התוספות (פרשת משפטים עה"פ והאלה"ם אנה לידו, עמ' קפד, ומובא כמדרש בדרשות רבי יהושע אבן שועיב דף עו ע"א, הנדפס בקרקא בשנת של"ג) כתוב בזה הלשון: מעשה אירע למשה רבינו ע"ה, בשעה שאמר לקב"ה הודעני

נא את דרכיך, אמר לו הקב"ה עלה אלי ההרה, כשהיה עולה ראה בן אדם שבא לשתות במעיין, ונפל ממנו ארנקי דדינר והלך לו, בא אדם אחר ומצא הארנקי והלך לו. הראשון הזר לבקש הארנקי שלו ומצא אדם אחד על המעיין, אמר לו אתה לקחת הארנקי, אמר לו לא לקחתי כלום, עמד עליו והרגו.

ראה משה רבינו ע"ה כך, תמה ואמר לפני הקב"ה רבוננו של עולם הודעני נא את דרכיך, כי כך וכך ראיתי ותמהתי. אמר לו הקב"ה כל מה שראית אמת, בעל הארנקי נגבה מאותו שמצאה, ובא בעל האבידה ומצא אבידתו, ואותו שנהרג הרג לאביו של ההורג, ואנכי אניתיו לידו. לכך אמר משה והאלהים אנה לידו.

מעשה נפלא על גלגול נשמה שסיפר רבי יהודה צדקה

ראש הישיבה מו"ר מרן רבי יהודה צדקה זצוק"ל סיפר על אחד מבני משפחתו שהיה צדיק גדול והיה משכים כל יום בחצות, ואמו בקשה ממנו שכל בוקר יבוא ויגיד לפניו ברכות השחר ותענה עליהם אמן, וכך היה, שכל בוקר היה הולך במיוחד לאמו ומברך לפניו ברכות השחר. והנה באחד מן הימים בחורף קשה הסיקו את התנורים, ונתפסה האש באותו חכם ונשרפו לו הרגלים, ואז היה ביה"ח רק בהר הצופים והיתה עת מלחמה, ולקחו אותו לבית חולים, בבוקר שאלה אמו היכן בני, שתקו ולא אמרו לה שהוא נשרף ברגליו, בבית החולים אמרו לו הרופאים שעוד יום יומיים הולך ח"ו מן העולם, כיון ששמע כך הלך, וסיפר לאמו מה שאמרו הרופאים, בכתה ואמרה מה עשה בני שכך נהיה לו, שום עברה לא עשה מעולם, באו אליה בחלום ואמרו לה וכי את יודעת חשבונות שמים, כך וכך עשה בשוגג בגלגול הקודם ועכשיו הוא צריך תיקון לזאת, התעוררה והלכה לראש ישיבה רבי יהודה ושאלה אותו מי שעושה עוון כך וכך מה דינו, אמר ראש הישיבה שריפה, ואז סיפרה לו את החלום שחלמה, מיד לקח הראש ישיבה ספר "לשון חכמים" והלך לקרובו הנ"ל ועשה עמו וידוי, ואחרי יום יומיים יצא בריא מבית החולים ולאחר מכן חי עוד עשרים ואחד שנה.

עוד מסופר על רבי יהודה פתיה זצוק"ל (חיבר ספר "בית לחם יהודה" וכן חיבר "סבא דמשפטים" וכן פירש ספר "עין הרקח", על האדרא רבא וזוטא) שאף אחד לא ידע עליו, וכשבא לארץ, נתגלה הרשב"י בחלום למקובל רבי אברהם עדס, סבו של רבי יוסף עדס אביו של רבי יעקב עדס, ואמר לו שיש לרבי יהודה פתיה ספר פירוש על האדרות, ותניד לו שיפרסם ספר זה ויוציאו, והיה באותו זמן הרב בן ציון חזן זצ"ל שהוא נבאי של ישיבת פורת יוסף והרב של עיר העתיקה, ושאלו רבי אברהם עדס אם יש חכם אחד בשם רבי יהודה פתיה, אמר לו בודאי יש, עכשיו הגיע לארץ ישראל, הלך אליו רבי אברהם ושאלו על הספר פי' האדרות, אמר לו רבי יהודה איך כבודו יודע, אמר לו, רשב"י נגלה אלי בחלום ואמר לי להגיד לך שתוציא את הספר לעולם. בזמן שדברו היה לרבי יהודה בן

אחד צעיר שהיה עושה מעט הפרעות, ורבי יהודה נתן לו איזה מכה להשתיקו, אמר לו רבי אברהם עדס אל תרביץ לו שהוא בגלגול הקודם היה מלמד בחדר לילדים והרביץ להם, ולכן עכשיו בא בגלגול והרבה מרביצים לו, אבל כבר הולך לגמור התיקון שלו, והנה לאחר זמן חלה בנו, בא לבנו ואמר לו, זוכר אתה אז שרבי אברהם עדס דיבר איתי, אתה יודע מה אמר לי? אמר שאתה גלגול של רב לתלמידים שהיה מרביץ להם, עכשיו בא תעשה וידוי ותגמור את התיקון שלו, ובאמת עשה וידוי והלך מן העולם.

עוד מסופר שרבינו האר"י היה באיזה ברית ואחר הברית מיד לפתע מת הילד, בכתה האמא בכיות גדולות, אמר רבינו האר"י לאמא – יש לך זכות גדולה ואין לך מה לבכות, היות והילד הזה גלגול של רב גדול שבעבר עשו לו הברית מוקדם, ולכן זה עתה בא בגלגול רק כדי לתקן זה.

אל יחשוב אדם שגלגול זה דבר קל

כותב החפץ חיים: אל יחשוב אדם שגלגול זה דבר קל, אלא ידע כי גלגול הוא דבר קשה. משל לאדם שלא היתה לו פרנסה, אמרו לו לך לעיר אחרת תפתח שם מפעל ותעשה עסקים וכך תהיה עשיר, הלך והתייעץ עם חבריו ואמרו לו שזה דבר טוב, שאל את אשתו והסכימה לו, שאל את רבו ואמר לו לילך, לאחר שבעה חדשים הגיע למחוז הפצו, פתח בית חרושת והצליח ונעשה עשיר גדול והיה מאוד מתגעגע לבני ביתו, לאחר חמש שנים שלח להם, שמוכר הוא את כל רכושו, ומגיע לבית, כולם התכוננו וחיכו, והנה בחזור לאחר שבעה חודשים של נסיעה, והוא כבר רואה את החוף ואת אשתו וילדיו והנה עוד רגע מגיע, פתאום עוצרים אותו שומרים ואומרים לו שמהמדינה שיצא הוא חייב לאחד מאה, אמר להם שמיד הוא ישלח לו, אמרו לו לא, החוק הוא שמי שחייב כסף חייב לחזור למדינה לשלם את הכסף, התחנן לפניהם ואמר מה זה מאה שקל, אני אשלח את הכסף, אמרו לו לא, לא היתה לו ברירה וחזר כשרואה נגד עיניו את כל בני משפחתו שמחכים לו, אומר החפץ חיים זה כאין וכאפס לעומת הצער שנגרם למי שחוזר בגלגול שעובר יסורים נוראים בזה.

מדוע הקב"ה לא מכניס את האדם שעשה עוונות ישר לגיהנם למה צריך גלגול

ובעל הראשית חכמה כותב בשם רבו הרמ"ק למה הקב"ה מביא אדם בגלגול, למה לא יכניס אותו ישר לגיהנם, ויודרך שם? אלא אם אדם יכנס לגיהנם הוא יצא משם בעל מום, למשל אם נגב בידו, ויזקו לו בידו, אם פגם בלשון לא יהיה לו לשון, לכן הקב"ה ברחמיו המרובים מביא את האדם בגלגול, שיכול לתקן כדי שישאר שלם.

וז"ש "ששת ימים תעשה מעשיך" היה צריך לכתוב "מלאכתך" מדוע אמר "מעשיך", אלא מעשיך הם המעשים טובים, ללמדנו שחיי האדם בעולם הזה הם כנגד ששת ימי השבוע, ולכן כל מה שיכול לעשות מצוות ומעשים טובים יעשה, בעבור שביום השביעי שהוא עוה"ב יום שבת מנוחה לחיי העולמים יהיה לו שם מה לאכול.

"על כל דבר פשע" לרמוז כל המרבה דברים מביא הטא, כלומר על כל דבור ודבור שידבר בעולם הזה על עסקים וכו' יכול לבוא לידי פשע או לשון הרע או שקר, או כעס, שא"א לאדם להינצל בשעה שפותח פיו.

וז"ש "וכל כלי פתוח" – כלומר הפה שהוא פתוח, "אשר אין צמיד פתיל עליו" – שלא צומד וקושר פיו מלדבר דברים אסורים. "או טמא הוא" – א"א שלא ידבר לשון הרע ושקר.

וזה שאמרו בגמ' בכרכות (דף סב:) "מצאו נעול בידוע שיש שם אדם" אם הפה נעול יש כאן אדם טוב. "בפתוח בידוע אין שם אדם".

ובן כ' הגר"א באיגרת לבנו שכל שעה שחוסם פיו בעוה"ז זוכה לאור הגנוז שאין כל בריה ומלאך יכולים לשער.

וז"ש "מדבר שקר תרחק" – מי שמדבר שקר מתרחק מהקב"ה ח"ו.

וכתב רבינו האר"י ז"ל מי שבא בגלגול בפעם הראשונה נקרא "אב", ובפעם שניה נקרא "בן" בפעם השלישית "בני בני" ובפעם הרביעית "על שלשים ועל רבעים לשונאי", אלו הרשעים שבאים בגלגול וד' פעמים הכי מכולם ויותר כבר אין להם זכות כבר לתקן. וז"ש פוקד עוון – שמחוסר עוון אבות זה בגלגול ראשון, על בניו זה גלגול שני ועוד מביא "על שלשים ועל רבעים" ואז לרשעים כבר אין עוד גלגולים ולא יכולים עוד לתקן. אבל הצדיקים "עושה חסד לאלפים" חסד בני' גלגול, אפי' אלף גלגולים "לאוהבי ולשומרי מצוותי".

ח"ב צ"ד ע"א

פֶּתַח ר' שְׁמֵעוֹן וְאָמַר, (שמות כא) וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִׂים לְפָנֶיךָ, תִּרְגֹּם הַתִּרְגוּם מִתִּרְגָּם [א], וְאֵלֶּיךָ דִּינִיָּא דִּתְסַדֵּר

עיונים והארות

העונשים שבעולם יותר מניהנם, כי ניהנם הוא כעין רחיצה לנפש באש, ואח"כ תצא משם סהורה ונקיה ונכנסת לג"ע. אבל בגלגול הוא קשה מאד לנפש. משל לאדם שטרח כמה טרחות והלך כמה שנים ללכת לעיר אחת להוליך עמו סחורה להרויח בה כי היא שם יקרה מאד. ובבואו לפתח העיר ההיא, אמרו לו שוטה שכמוך, תבן אתה מכנים לעפריים, אין סחורתך שוה, כלום.. ואז אותה עני יצטרך לחזור בדרך עוד כמה שנים ומאומה אין בידו וחוזר הלילה. וזה דרך הנפש ממש בדיניה לא פחות ולא יותר שבאה לעוה"ז וישב שם ע' שנים

[א] כתב הרמ"ק, דע שהגלגול הוא על שני פנים. הא' כשהיה צדיק אלא שהוצרך להשלים איזה ענין משלימות הנפש. ואז אין נפש הצדיק הזה מתנגלת אלא במקום בטוח לו שיועיל ולא יזיק. אבל כאשר היה רשע בחייו והוצרך לתקן, אז שבה נפשו לעוה"ז, אם הטיבה הרי טוב ואם הרשיעה בפעם השנית נותנים לה פעם שלישית ורביעית. וזהו פוקד עון אבות על בניו ועל רבעים (כמ"ש בסוף פרשת יתרו). וזו דרך לרשעים. אבל לצדיקים עד אלף דור, ר"ל עד שתשלים עצמה. ודע כי סוד הגלגול הוא עונש קשה לנפש מכל

קְדָמֵיהוֹן ואלו הדינים שתסדר לפניהם ורוצה לומר שפירוש אלה הדינים. **אֵלֶּיךָ אָנוּן**
סְדוּרֵיךָ דְגִלְגֹּלָא אלו הם הסדרים של גלגול הנשמה, שהם **דִּינֵיךָ דְנִשְׁמָתֵינוּ**,
דְּאִתְדָּנוּ כָּל חַד וְחַד לְקַבֵּל עוֹנְשֵׁיהָ הדינים והעונשים של הנשמות שנדונות
 כל אחת ואחת לפי ענשה, על ידי שתתגלגל נשמתו לקבל את העונש המגיע לה כדי לזכר אותה,
 ואח"כ תגיע למקומה בג"ע. וזה שאמר ואלה המשפטים-הדינים והסודות של גלגולי הנשמות
 שתסדר אחת לאחת ותגלה אותם לבני ישראל.

(שמות כא) **כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרֵי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבְשִׁבְעִית**
יֵצֵא לְחֻפְשֵׁי חָנָם. חֲבֵרֵיֶיךָ, עֵדֶן הֶכָּא, לְגִלְגָּלָה כַּמָּה
רְזִין טְמִירִין דְּגִלְגֹּלָא. חברים, כאן הזמן כשאנחנו לומדים פרשת המשפטים לפרש
 ולגלות לכם סודות ונסתרות של הגלגול הנרמזים כאן **כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרֵי**
שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד. אתה הגוף הנגוף תקנה עבד עברי שהוא נשמה מעולם היצירה, עד
 ששנים יכולה הנשמה לבא בגלגול כדי לתקן עצמה כלומר שש פעמים יבוא בגלגול לתקן ו"ק
 דו"א **כִּד נִשְׁמָתָא אֶתְחִיבֵת בְּגִלְגֹּלָא**, כאשר הנשמה של האדם נתחייבה
 בגלגול כדי לתקן ולהשלים תקונו ועוונותיו, ויש ב' אופנים בדבר זה כדמפרש **אִם הִיא**
מְסֻטְרָא דְהָהוּא עֶבֶד מְסֻטְרוֹן, אם היא הנשמה מצד של אותו עבד מלאך
 מטטרון שבעולם היצירה הנקרא עבד עברי למלכות דאצילות **דְּאִיהוּ כְּלִיל שֵׁית**
סְטָרִין, שהוא כולל ששה קצוות וצדדים, שהוא כללות עולם היצירה, דהיינו שנשמתו נמשכה

עיונים והארות

מחד או בסוג השלימות שחסרה לו כשהוא צדיק.
 לכן אמר סדורין דגלגולא, כי אין עניינם שיה לכל
 נפש גם אם דרך המשפט נקרא בכללות גלגול.
 ומה שאנו יכולים להשיג הוא שינוי סוגי הנשמות
 מפני שאינן שוות כי יש נשמה דאצילות ובה ד'
 מינים נר"ן ואדם כדלקמן, ויש נשמה דבריאה ויש
 רוח דיצירה ויש נפש דעשיה. וכל חלוקה אחת
 מאלו יש בה הרכבות ובהינות רבות. מהרמ"ק.

וטרה כל ימיו, וכשבא לבית עולמו אומרים לו
 שומרי פתח הגן אינך יכול להכנס לפי שאין בידך
 תורה ומעש"ם. וחוזר לעוה"ז פעם נוספת. והיה
 מוטב שיקבל שם עונש בניהנם והיה נטהר ועולה
 לקבל פני המלך. וכיון שזה עונש גדול לנשמה
 קראו הרשב"י סדורין דגלגולא, דינין דנשמתין
 אלה הם סדרי הגלגול, הם דיני ועונשי הנשמות
 שנידונו כל אחת ואחת לפי עונשה. וענין הגלגול
 יש בו חילוקים לאין תכלית ותלוי בחטאי האדם

מִן בִּי"ע שְׁהוּא זִיווּג הַנְּעֻשָׁה בִּימּוֹת הַחֹל (ב) **כְּתִיב בִּיה שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד,**
גְּלַגְלוּלִין דִּילָהּ לָא מִתְחַיֵּיבָא אֱלָא שִׁית שָׁנִין, פירוש, הגלגולים
 שצריכה להתגלגל כדי לתקן בהם עוונותיו בגלגול ראשון, איננה מתחייבת בהם אלא עד שש
 שנים, כנגד ו"ק חגית נה"י, כלומר עד שש פעמים **עַד דְּאִשְׁלִימַת שֵׁשׁ דְּרָגִין,**
מִהָהוּא אַתְר דְּאִתְנַטְּיִלַת שמשלמת ומתקנת שש דרגות מאותו מקום שבאה
 ונוצרה משם, שהם ששה היכלות דעולם היצירה, שבאלו הו"ק משרשות כל המצוות, כי מצוות
 עשה הם בחסד, מצוות לא תעשה בגבורה, התורה בתפארת, והנה"י בתנ"ך. וז"ש כי תקנה את
 הגוף-עבד עברי, שהוא הנשמה מעולם היצירה הנקרא עבד, שש שנים יעבוד, כלומר הנשמה
 יכולה לבא בגלגול עד שש פעמים אם לא זכתה להתקן בתחילה.

אָבֵל אִם נִשְׁמַתָּא הִיא מִסְטָרָא דְשְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי שְׁבִיעִית

אבל אם הנשמה נחצבה מצד השכינה-מלכות דאצילות, שהיא הספירה השביעית
 מהשבע התחתונות דאצילות, שנמשכה מזווג דליל שב"ק **וַדָּאִי מַה כְּתִיב,**
וּבְשִׁבְעִית בודאי מה נאמר על נשמה זו, מי שנשמתו ממלכות דאצילות אפי' שעשה הרבה
 עוונות בכל זאת **יֵצֵא לַחֲפְשֵׁי חַנָּם, דְּצַדִּיק, וַדָּאִי לִית בִּיה**
מְלָאכָה, בִּיּוֹן דְּלִית בִּיה מְלָאכָה, לִית בִּיה שְׁעֵבֹד. יצא לחפשי
 חנם, כלומר לא ישתעבד בגלגולו, מפני כי היסוד שנקרא צדיק ודאי אין בו של בירור נשמות, וכיון
 שאין בו של בירור נשמות אלא הוא מושך נשמות חדשות מעולם הנשמות, אין בו שעבוד כיון
 שהוא מעולם האצילות שאין בו מלאכת הבירור לכן אין בו שעבוד אל הקלי' **וַנִּשְׁמַתָּא**

עיונים והארות

בשבת, או נמשך נפש ממלכות דאצילות ורוח
 מת"ת ונשמה מבינה, ואותה נפש שנמשכת באותו
 זיווג היא של בת יחידה, בת מלך בתו של אברהם
 אבינו בת חורין שאין חטא בא על ידה אם תתגלגל
 להשלים איוו מצוה, והגלגול שלה הוא כדי לזכות
 את הדור וכיוצא. והם נקראים בנים אתם לה. אבל
 העושים בחול נקראים בנים זרים. מהרא"ג.

[ב] דע, שבזיווג האדם עם אשתו בימי החול, אין
 ממשכין בו כי אם נר"ן מבי"ע אבל לא
 מהאצילות, כי נשמה שנמשכה בימי החול שנעשה
 בהם מלאכה מסטרא דעבד מטטרו"ן, יש בה
 שעבוד מלאכה, ר"ל שהוא משעבד את הנשמה
 בזה שמביא עליה יסורים וחלאים ודלות ומלמול
 ומירוף וכיו"ב שהנשמה ממש סובלת מכל זה. וזה
 נקרא מלאכה ושעבוד לנשמה. אבל הזיווג שנעשה

דְּאִיְהִי מִתְּמוֹן, אֶתְמוֹר בָּהּ וּנְשֵׁמָה שְׁהִיא מִשָּׁם, מִמְּלֻכּוֹת דְּאֶצִּילוֹת נֹאמֵר בַּהּ
וּבִשְׁבִיעִית יֵצֵא לְחֻפְשֵׁי חֲנָם, לִית בַּהּ שְׁעִבּוּדָא. [ג] אִין בַּהּ שְׁעִבּוּד

מלאכת הבירור כלל ועיקר והיא מתקנת הכל ע"י עסק התורה והמצוות

אֲדַהְכִי, הָא סָבָא נְחַת לְגַבְיָהּ, [ד] אֲמַר לִיְהוּ, אִי הֲכִי, רַבִּי,

בתוך כך נשמת איש זקן אחד ירדה מג"ע אצל רשב"י ואמר לו לרשב"י אם כן רבי

שאמרת שנשמה מאצילות שבאה בגלגול אין בה שעבוד **מַה תּוֹסַפֵּת לְנִשְׁמַתָּא**

דְּאִיְהִי מְנַה, מה תוספת ויתרון יש לנשמה שהיא מאצילות, יותר מנשמות דבי"ע שהרי

הכתוב השווה את כולם **דְּאֶתְמוֹר בָּהּ,** שנאמר בו, (שמות כ) **לֹא תַעֲשֶׂה כָל**

מְלָאכָה אֲתָהּ וּבְנֶדְךָ וּבְתֶדְךָ וְעַבְדְּךָ וְגו' לא תעשה כל מלאכה אתה נשמה

מאצילות, ובנך רוח מאצילות, ובתך נפש מאצילות, ועבדך גר"ן דבי"ע הנה השווה אותם הכתוב

שהרי על כולם נאמר לא תעשו כל מלאכה, ואלו מדבריך נכר שרק הנשמה דאצילות אין בה

שעבוד מלאכה.

אֲמַר לִיְהוּ, סָבָא סָבָא, וְאַתָּ שְׂאִיל דָּא אמר לו רשב"י זקן זקן אתה שגדול

מאד בתורה, האתה שואל שאלה כזו, בתמיה, **דְּיִדְאִי הָאִי עַל נִשְׁמַתָּא**

דְּצִדְיָךְ אֶתְמוֹר כי בודאי זה הפסוק נאמר על נשמה של צדיק שבאה מן היסוד דאצילות

נאמר, **דְּאָף עַל גַּב דְּאֶתְחִיב לְאַחַתָּא בְּגַלְגּוּלָא בְּכָל אֵלִין,**

עינים והארות

לפי שהוא נעשה בשבת בזמן שהיה לאביו נשמה יתירה ובאותו שימוש שנעשה בשבת (שהרי נשמה מהאצילות נמשכת רק כאשר היוווג נעשה בשבת) נשתתפה נשמה יתירה דשבת. באופן שלת"ח לעולם יש להם תוספת נשמה, וביום השבת יש להם כפליים, לכן נקראים ת"ח שבתות ויו"ט.

[ד] ז"ל הרא"ג: הא סבא, נשמת זקן חכם שבני"ע נשתלח אליו לשאת ולתת עמו, והטעם כי רשב"י ז"ל היה עושה תיקון גדול לשכינה בעסקי סודות התורה והיה עושה קן לה לפי שאין לה נחת רוח אלא ע"י עסק זה, וכל נשמות הצדיקים באים ע"י קן להתדבק בשכינה. עכ"ל.

[ג] והענין כי הנשמה שהיא מצד ימי החול, נעזר האדם ממנה בדרישת המלאכות והחכמות הגשמיים, והיא נעלבת בפנותה אחרי הדברים הגשמיים. אמנם הנשמה שהיא מצד מלכות דאצילות, שביעית יום השבת, לית בה שעבוד ומלאכה ואינה שורה באדם אלא ביום השבת. הרמ"ק, עכ"ל.

והרא"ג כותב: ומאחר שת"ח אינם עושים מלאכה אלא מלאכת שמים, אין בהם שעבוד עון שישעבדנו תחת ממשלת זקן וכסיל לפי שאין חטא בא על ידו. והענין כי תוספת נשמה שיש לשאר בני אדם בשבת, יש לת"ח בימי חול והטעם הוא

שאפי' שנתחייבה לרדת בגלגול ולהתלבש בכל אלו בני האדם **אֲפִילוּ בְּעֶבֶד וְאִמָּה,**
וּבְעֵרֶן דְּאֲנוּן אוֹפְנִים, אוּ בְּכָל חַיּוֹן, דהיינו אפי' בעבד שרוחו מהיצירה,
 ואמה שנשמתה מהבריאה, ובהמות שהם מלאכים מהעשיה הנקראים אופנים בחי' נפש דעשיה או
 בכל ארבע חיות הקודש שביצירה ובבריאה **דְּמִנְהוֹן נְשָׁמְתֵין דְּבְנֵי נְשָׂא,** שמשם
 יורדות נשמות של בני אדם שנולדו מזווג דימי החול **פְּתִיב פְּוָה לֹא תַעֲשֶׂה כָּל
 מְלָאכָה.** כתוב בנשמה שירדה מאצילות ונתלבשה באלו בני אדם-לא תעשה כל מלאכה,
 שלא תשעבד בה מלאכה וכנ"ל **יְהֵאֵי אִיהוּ,** וזה הוא סוד מה שכתוב (ויקרא כה) **לֹא
 תַעֲבֹד בּוֹ עֲבוֹדַת עֶבֶד, בְּצִדִיק דְּאִיהוּ יוֹם הַשַּׁבָּת** שפסוק זה נאמר
 בנשמה של צדיק מעולם האצילות, שהיא נשמה מיחוד של שב"ק עליו נאמר, **לֹא תַעֲבֹד
 בּוֹ עֲבוֹדַת עֶבֶד, דְּאִיהוּ יוֹם דְּחֹל** ואפי' שבאה בגלגול ונתלבשה במי שיש
 בו רוח דיצירה, לא תשעבד אותו בשעבוד עבודה כמו עבד, שהוא נשמה שבאה ע"י יחוד של ימי
 החול, שצריך לה תיקון על ידי עבודה.

אָבֵל סָבָא סָבָא, שַׁבָּת (ד"א נְשָׁמְתָא) דְּאִיהִי בַת יְחִידָה
 הוסיף ר"ש ואמר, לפי מה שמפורש להלן שפרשת וכי ימכור איש את בתו לאמה,
 עוסקת בנשמה דאצילות הנקראת בתו של הקב"ה, קשה לי, נשמה זו שהיא נקראת בת יחידה של
 המלכות דאצילות, **וְאִיהִי בַת זוּגִיָה דְּצִדִיק, דְּאִיהוּ שַׁבָּת** והמלכות
 היא בת זוגו של היסוד הנקרא צדיק, שהוא סוד יום השבת שממנו יוצאות הנשמות דאצילות דרך
 המלכות, שהוא משפיע אותם מלמעלה ממקור הנשמות, אם כן. **מֵאֵי אִם אַחֲרַת
 יִקַּח לוֹ** מי היא האחרת שיקה וישתף הקב"ה להנשמה דאצילות, כי מלשון אחרת נראה שהיא
 זרה ממש דהיינו נשמה מסטרא אחרא השוכנת בגוף של נכרי, וזה ודאי אי אפשר שנשמה דאצילות
 תתלבש בנשמה דקליפה. **אָמַר לִיָּהּ הָא וַדַּאי הַבְּדֻלָּה, חוּלוֹ שָׁל
 שַׁבָּת** אמר לו הסבא לר"ש זה שכתוב אם אחרת יקח לו, היינו מובדלת הנשמה שהיא בחי'
 חולו של שבת, **דְּאִית אַחֲרָא דְלָא אַתְקַרְיָאת חוּלוֹ שָׁל שַׁבָּת,**
אָלָא חוּלוֹ שָׁל טַמְאָה שְׁפַחָה. אָמַר לִיָּהּ. וְהָא חוּלוֹ שָׁל

שַׁבַּת מַאי הִיא כי יש נשמה שהיא אחרת לגמרי שאינה נקראת חולו של שבת, אלא שהיא בחי' חול של הקליפה שהיא חול גמור, שעל זו ודאי לא נאמר אם אחרת יקח לו, אמר לו ר"ש להסבא וז"ש חולו של שבת מה הוא, שלא פרשת על מי נאמר. **אָמַר לִיהּ, דָּא אֲמַתָּא, דְּאִיהִי גּוּפָא דְּבַת יְחִידָה, דְּעֵלָה אֲתָמַר, אִם אַחֲרֵת יִקַּח לֹו** אמר לו הסבא זוהי נשמה מאמה העבריה שהיא טוד עולם היצירה, שהיא הגוף של הנשמה דאצילות הנקראת בת יחידה, והיא המבדלת בין הקדושה והקליפה, פי' שיכולה הנשמה דאצילות להתגלגל ולהתלבש בנשמה דיצירה שהיא אחרת ממנה.

ח"ב צ"ד ע"ב

תָּא חֲזִי בא וראה, **נְשָׁמָתָא אִית דְּאֲתְקַרִיאת אָמָה** יש נשמה שנקראת אמה מעולם היצירה, **וְאִית נְשָׁמָתָא דְּאֲתְקַרִיאת שְׁפָחָה** ויש נשמה שנקראת שפחה שמשרשת מהקלי', **וְאִית נְשָׁמָתָא דְּאֲתְקַרִיאת בְּרֵתָא דְּמַלְכָּא** ויש נשמה שנקראת בת מלך, ממלכות דאצילות. **הֲכִי אִית אִישׁ, דְּאֲתָמַר בֵּיהּ** כך יש שנאמר בו (שמות טו) **יְהוָה אִישׁ מְלַחֵמָה** שהוא ז"א דאצילות. **וְאִית אִישׁ, דְּאֲתָמַר בֵּיהּ וְהָאִישׁ נְבָרִיאַל** ויש איש שנאמר בו (דניאל ט) ז"א דיצירה.

וּבְגִין דָּא, נְשָׁמָתָא דְּאִיהִי מְחִיבָא בְּגִלְגוּל ובשביל זה נשמה שהיא חייבת בגלגול, **אִם הִיא בְּרֵתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא** אם היא בתו של הקב"ה פר' ז"א שנמשכה מוזין דאצילות, **אִי תִיכָּא דְּאֲזִדְּבִין בְּגוּפָא נּוּבְרָאָה, דְּתַמְנִן שְׁלִטְנוּתָא דִּי יֵצֵר הָרַע דְּאִיהוּ מְסַטְרָא דְּסַמְא"ל חַס וְשָׁלוֹם.** אם תאמר שהיא נמכרת ומתגלגלת בגוף נכרי ששם שליטת היצר שהוא מצד של הס"מ חס ושלום. **דְּהָא בְּתִיב, שְׁהִרִי כְּתוּב (ישעיה מב) אֲנִי יְהוָה הוּא שְׁמִי, וּבְבוּרִי** שהיא הנשמה דאצילות **לְאַחַר לֹא אֲתָנִן** פי', לא אתן לה להתגלגל בגוף דס"א **דְּאִיהוּ יֵצֵר הָרַע** שהוא היצר הנקרא אחר שמחטיא את האדם אלא ודאי אם צריכה היא להתגלגל מתגלגלת בגוף המשרש בקדושה.

וְהָיָא גּוֹפָא, ואותו הגוף **דְּשִׁרְיָא בְּרִתָּא דְּמַלְכָּא**, ששוכנת בו בת המלך, שהיא נשמה דאצילות **אִי תִימָא דְּאֶזְבֵּן בְּכַתְרִין תַּתְּאִין דְּמִסְאָבוּ, חֲלִילָה וְחָס** אם תאמר שבימי גלגולו עלול לחטוא ואז יימכר ויימסר בספירות הכתר התחתונות דס"א ויוכלו לשלוט עליו להרע לו חס ושלום. **עֲלָה אַתְּמַר** מפני שעליו, פי' על גוף זה נאמר (ויקרא כה) **וְהָאָרֶץ לֹא תִמְכַּר לְעַמִּיתוֹת כִּי לִי הָאָרֶץ** שהוא הגוף של נשמה דאצילות, להיות אחוזה לס"א הגוף שייך לי ואין לס"א אחיזה בו. **מֵאֵן גּוֹפָא דְּבְרִתָּא דְּמַלְכָּא, דָּא מְטַטְרוֹן** מי הוא הגוף של בת המלך נשמה דאצילות, זה מטטרוֹן שהוא הארה הבאה מעולם היצירה. **וְהָאִי גּוֹפָא אִיהוּ אָמָה דְּשִׁכְיִנְתָּא** וזה הגוף הוא אמה של השכינה שהארתו באה מעולם היצירה המשמש לשכינה כאמה **אָף עַל גַּב דְּאִיהִי נִשְׁמָתָא דְּאִיהִי בְּרִתָּא דְּמַלְכָּא שְׁבוּיָה תַּמָּן** אף על גב שהיא נשמה שהיא בת המלך מאצילות שבויה שם באור מט"ט, **בְּגִלְגּוּלָא אַתְיָא** ובגלגול באה לשם (דאתיין גלגולין בגין דאתית תַּמָּן), **מַה כְּתִיב בָּהּ מַה נֹאמַר בַּהּ (שמות כא) וְכִי יִמְכּוֹר אִישׁ אֶת בְּתוּלָאָהּ לֹא תֵעַז פְּעֻצַת הָעֶבְדִּים** מלוכלכת בטומאת העוונות כצאת העבדים שמלכלכים עצמם בעוונות.

ח"ב דף צ"א ע"ב

פְּקֹד עֵזֶן אָבוֹת עַל בְּנֵים [ה] **עַל שְׁלֵשִׁים וְעַל רַבְעִים** (שמות)

עיונים והארות

הזה שאינו מצליח בו ואינו עושה פירות כראוי, ונוטע אותו בעפר אחר היינו בנוף אחר, וזה ד' פעמים, והנטיעה ראשונה נקראת אב לשניה והשניה בן לראשונה, והטעם כי כפעם הראשונה שהרשיע או הטיב מעשיו הוא מוריש אותם המעשים אל הנטיעה השנית אם טובים ואם רעים, לכן נקרא גלגול הראשון אב ודאי, המלמד את בנו כפעם שנית ממעשיו הטובים או הרעים, ובערך ירושה זו תקרא השנית בן אל הראשונה, ובן הני' אל השני, והד' אל השלישי.

[ה] להבין מאמר הבא נקדים משי"כ הרמ"ק ז"ל, הנה נודע שאין הגוף אל הנשמה אלא כעפר הגן אל האילן, והנשמה היא אילן נטוע בו, וכמו שהאילן נטוע בעפר ושואב ממנו ועושה פירות, כך הנשמה נטועה בנוף הזה ושואבת ממנו ועושה פירות, ופירות האילן הם המצוות, והנשמה שרשיה בנוף הזה וענפיה למעלה, ומוציאה פירות שהם המצוות ומעשים טובים למעלה בענפיה מין מין בפני עצמו ככל ענף וענף, וכשאינה זרע אמת ויקו לעשות ענבים ויעש באושים, אז עוקר הקב"ה את האילן מעפר

כ) ושואל וכי אבות אכלו בוסר ושיני בנים תכדינה, מדוע ימות הבן בעוון אביו. אלא מסביר הוזה"ק **אֵלֶּנָּא חֲדָא** אילן אחד דהיינו נשמה אחת, **דְּאֵנְצִיב, חֲדָא וְתַרִּין זְמַנִּין, וְתַלְתַּל זְמַנִּין, וְאַרְבַּע זְמַנִּין** שנוטע אותה בעפר, כי גוף האדם הוא העפר שסביב האילן והאילן הוא הנשמה, והקב"ה נוטע אותה ומגלגל אותה פעם אחת ושתיים ושלוש וארבע, וז"ש פוקד עוון אבות הוא גלגול ראשון על בנים הוא גלגול שני, על שלשים הוא גלגול שלישי ועל רבעים הוא גלגול רביעי. ולא הפי' שהבן יקבל את העונש של אביו, אלא הבן פי' גלגול שני. וכן אם האדם לא פעל ועשה מצוות באלו ארבע גלגולים האדם הזה לא בא בגלגול יותר אלא הנשמה הזאת נאבדת מן העולם. ויש אומרים שיבא בגלגול אבן או בהמה וחיה וכיוצא בזה, **וְאַתְּפַקֵּד עַל חוֹבֵי קְדָמָי** ואותה נשמה שחטאה נפקדת ונענשת על מעשיה הראשונים, **אָב וּבֶן. שְׁלִישִׁי וְרִבְעִי חַד הוּא** אב ובן גלגול ראשון ושני, ועוד שלישי ורביעי, גלגול שלישי ורביעי כולם נשמה אחת **בַּד לָא אֶתְתַּקֵּן, וְלָא חֵיִישׁ לְאַתְתַּקְנָא** [1] כשלא נתקן האדם, ולא חשש להשתדל להתתקן בגלגולים הקודמים, **וְכֵן בְּהַפּוּכָא דְרָא** וכן הדיפך מזה כשמתקן את מעשיו, **לְאֵילָנָא דְאִיהוּ אֶתְתַּקֵּן בְּדָקָא חַוִּי** הנמשל לאדם הנקרא אילן, שנתקן קצת בגלגולים קודמים, **וְקָאִים עַל קִיּוּמִיהּ** ועומד על קיומו **בְּדִין וְעוֹשֶׂה חֶסֶד וְגו'.** אז נאמר עליו שהקב"ה עושה אתו חסד ומתגלגל והולך עד שיתקן את כל

המצוות.

ח"ב דף צ"ו ע"ב

וְכִי יִמְכַר אִישׁ. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא זה הקב"ה. **אֶת בְּתוּ. דָּא נְשָׁמְתָא קְדִישָׁא** זו היא הנשמה הקדושה. **לְאִמָּה. לְמַהוּי אִמָּה מוֹשְׁתַּעֲבָדָא בִּינֵיכוּ בְּהַאי עֲלָמָא** להיות אמה משועבדת ביניכם בזה העולם. **בְּמָטוּ מְנִיכּוּ, בְּשַׁעֲתָא דְמָטִי זְמַנָּא לְנַפְקָא מְהַאי עֲלָמָא**

עיונים והארות

לו תקנה. אבל אם חשש לתקן ודאנ לעשות מצוות או יש לו תקנה ויבא בעוד גלגולים.

[1] וכשלא נתקן האדם ע"י קיום המצוות וגם לא חשש ולא השתדל לתקן בגלגולים קודמים אז אין

בבקשה מכם, בשעה שמגיע זמנה לצאת מזה העולם ולגרום באותו זמן עליית בירורים ויחודים עליונים, **לֹא תֵצֵא בְּצֵאת הָעֵבְדִים, לָא תִפּוּק מִתְּטַנְפָּא בְּחֻבִין, תִּפּוּק בֵּת חוּרִין, בְּרִירָה נְקִיָּה, בְּגִין דִּיתְרִי בֵּה מְאָרְהוּ** תזוהרו שלא תצא מהעוה"ז מטונפת בעוונות כצאת העבדים, שעבדא בהיפקרא ניחא ליה ורודף אחר תאוות העולם הזה ואז הנשמה מלאה עוונות ופשעים, שאז לא תוכל הנשמה לפעול הפעולות הנצרכות לה, אלא, תשדלו שתצא בת חורין מייצה"ר, ברורה טהורה ונקיה, בשביל שישמח הארון שלה שהוא הקב"ה שלא תצטרך לחזור לגלגול, וגם שתוכל לברר בירורים גדולים שלא היתה יכולה לברר בעודה בעוה"ז ולגרום יחוד עליון **וְיִשְׁתַּבַּח בֵּה וְיִהְיֶה לָהּ אֲנֵר טָב, בְּצִחְצִיחֵי דְגִנְתָּא דְעֵדֵן** וישתבח בה הקב"ה בעולמות העליונים ויתן שכר טוב בצחצחות שהוא הזיו והזוהר שבגן עדן. **כְּמַה דְאַתְּ אָמַר** כמו שנאמר (ישעיה נח) **וְהִשְׁבִּיעַ בְּצִחְצִיחוֹת נִפְשָׁךְ** והשביע בצחצחות שהוא הזיו והזוהר את הנפש שלך, **וְדַאי כִּד תִּפּוּק בְּרִירָה נְקִיָּה כְּדָקָא יְאוּת** ובודאי לכל האור הזה תזכה, כאשר תצא הנשמה ברורה וטהורה ונקיה כמו שצריך, ולכל זה זוכים ע"י שמקיימים את המצוות בשמחה גדולה שאז מקבלים אור גדול מאד.

אֲבָל אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֵיהּ, כִּד נִפְקַת מְלוּכְלָכָא בְּטַנּוּפֵי חוּבִין פי' שכאשר יוצאת מהעוה"ז מלוכלכת בטינופת של עוונות, **וְלֹא אִתְחַזְיָא קַמֵּיהּ כְּדָקָא יְאוּת** ולא תתראה לפניו יתברך כמו שראוי להיות, **וְוִי לְהֵהוּא גּוּפָא, דְאַתְאֲבִיד מִהֵהִיא נִשְׁמָתָא לְעֵלְמִין** אוי לאותו הגוף שיאבד מאותה נשמה קדושה לעולם אם לא עשה תשובה בחייו, שאז אותה הנשמה מתגלגלת בגוף אחר כדי לתקן מה שפגמה. **בְּגִין, דְכִּד נִשְׁמָתִין סְלָקִין בְּרִירִין, וְנִפְקִין נְקִיִּין מִהֵאִי עֲלָמָא** היות שכאשר הנשמות עולות טהורות ויוצאות נקיות מזה העולם, **כֹּל נִשְׁמָתָא וְנִשְׁמָתָא, עָאֵלָת בְּסַפְרָא דְאַחְמָתָא דְמְלָכָא** כל נשמה ונשמה עולה ונרשמת בספר של רשום הנשמות שבאוצר המלך שבהיכלות העליונים, **וְכִלְהוּ בְּשִׁמְהוֹן** וכולם נרשמות בשמותם, **וְאָמַר דָּא**

היא נשמתא דפֿלגֿנא, זמינת תהא להווא גופא דשֿבֿקת
 ואומר הקב"ה זו היא נשמה של איש פלוני שמזומנת להיות ולהתלבש לאותו גוף שעזבה בעוה"ז,
 וּבְרִין בְּתִיב, לוֹ יַעֲרָה בּוֹ' ואז מוכן מש"כ לו יעדה בו, שהשי"ת שומר על הנשמה
 שאח"כ בתחיית המתים תהיה מיועדת לגוף שלה בחזרה.

וְכֵד נִפְקַת רַעָה בְּעֵינֵי אֲדֻנְיָהּ אבל כאשר יוצאת הנשמה מהעוה"ז רעה
 בעונות בעיני הקב"ה, **דְּקָא אֶסְתְּאַבָּא בְּחוּבִין, וּבְטַנּוּפָא**
דְּהַטְאִין שהיא נטמאת בעוונות וטינוף של חטאים, **בְּרִין לֹא יַעֲרָה בּוֹ' אַז**
 הקב"ה לא יזמין (באות א' ולא באות ו') את הנשמה לגוף שלה הראשון. **וְאַתְּ אֲבִיד**
הווא גופא מיניה ונאבד אותו הגוף מן הנשמה כי אינו קם בתחיית המתים **וְאִיהִי**
לֹא אִזְדְּמַנַּת לְגַבִּיהָ בְּרַ הָהִיא דְּמֵאַרְהָ אַתְרֵעִי והיא הנשמה לא
 מזמנת עצמה לגבי הגוף שלה חוץ מאותה הנשמה שהאדון שלה שהוא הגוף נתרצה, **וְתַב**
בְּתִיבְתָא דְּגוּפָא בָּהּ וחזר בתשובה בעוד שהגוף והנשמה היו יחד בעוה"ז, **בְּרִין**
בְּתִיב, וְהַפְּדִיהּ ואז כתוב והפדה שפירושו. **בְּמָה דְּאֵת אֲמַר** כמו שאתה אומר
 (איוב לג) **פְּדָה נַפְשׁוֹ מֵעֵבֹר בִּשְׁחַת** הקב"ה את הנפש שלא תצטרך לעבור
 בגיהנם שנקרא שחת, ועוד פי' והפדה. **וְהַפְּדִיהּ, הַאי אִיהוּ בְּבַר נֶשׁ,**
דְּעִיטָא דִּילִיָּהּ, דִּיפְרוֹק לָהּ, וִיתוּב בְּתִיבְתָא זה מדבר באדם שהעצה
 שלו שיפדה לה לנשמתו מגיהנם וגלגול ויחזור בתשובה, **וְלִתְרִין סְטְרִין קְאָמַר**
קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא וְהַפְּדִיהּ בְּתִיבְתָא ולשני צדדים אמר הקב"ה, א' והפדה
 בתשובה שהאדם יפדה את נשמתו וגופו ע"י שיעשה תשובה שלמה ואז יזכה להתלבש בגופו
 לעתיד לבא. **לְבַתֵּר דְּתַב בְּתִיבְתָא, פְּדָא לָהּ מֵאַרְחָא דִּגְיָהֶנָם**
 ב' לאחר שחזר בתשובה, פדה והציל אותה מדרך גיהנם, שאפי שיש צדיקים שצריך להעביר אותם
 דרך גיהנם אלו שחשבו בעבירה ולבסוף לא עשו את העבירה כנודע, ומי שחזר בתשובה שלמה

אפי' דרך גיהנם לא מעבירים אותו.

ועתה מה שכתוב **לְעַם נְכָרִי לֹא יִמְשַׁל לְמַכְרָהּ . מֵאֵן עִם נְכָרִי** מי הוא עם נכרי שדיבר בו הפסוק ואומר הוזה"ק. **עֲלוּבָתָא אִיהִי**

נְשֻׁמָתָא, דְּכַד נְפַקַת מֵעֲלָמָא עלובה היא הנשמה שכאשר יוצאת מזה העולם, **וְכַר נָשׁ אֲסִי אֲרַחֲיָה בְּהָדָה** והאדם הטה דרכו יחד עמה מדרכי הקב"ה ולא עשה תשובה, **הִיא בְּעֵאת לְסֻלְקָא לְעֵילָא, גּוּ מְשַׁרְיִין קְדִישִׁין** היות והיא הנשמה רוצה לעלות למעלה לתוך המחנות הקדושות, **בְּגִין דְּמְשַׁרְיִין קְדִישִׁין קְיִימִין בְּהֵוּא אֲרַחָא דְּגַן עֵדֵן** לפי שהמחנות הקדושות של המלאכים עומדות באותו דרך שמוביל לג"ע, **וּמְשַׁרְיִין נוֹכְרָאִין קְיִימִין בְּהֵוּא אֲרַחָא דְּגִיְהֵנָם** ומחנות נכריות של מלאכי חבלה עומדות באותו דרך שמוביל לגיהנם וכף הקלע.

זְכָתָה נְשֻׁמָתָא, וְהֵוּא נְטִירוֹ, וּפְרִישׁוּ דְּלְבוּשָׁא יִקְרָא עֲלָהּ

זכתה הנשמה ואותה השמירה שהיא פריסת הלבוש היקר והמכובד שהוא "אלוה" בסוד כימי אלוה תשמרני הוא עליה. **כַּמָּה מְשַׁרְיִין קְדִישִׁין, קָא מְתַעְתְּדֵן לָהּ** כמה מחנות קדושות הם מעותרות ומזומנות לנשמה, **לְאַתְחַבְרָא בְּהָדָה, וְלִמְיַעֲאֵל לָהּ לְגַן עֵדֵן** להתחבר עמה ולהכניס אותה לגן עדן. **לֹא זְכָתָה, כַּמָּה מְשַׁרְיִין נוֹכְרָאִין מְתַעְתְּדֵן לְמִיעֵל לָהּ בְּאֲרַחָא דְּגִיְהֵנָם** ואם ח"ו לא זכתה הנשמה הזאת, כמה מחנות נכריות של מלאכי חבלה ונקמה מזומנות להכניס אותה בדרך של גיהנם. **וְאֲנֹן מְשַׁרְיִין דְּמַלְאַכֵי חַבְלָה זְמִינִין לְמַעַבְדַּבְּהָ נוֹקְמִין** ואלו המחנות של מלאכי חבלה מזומנות לעשות נקמות, ונידונת בכף הקלע, ואח"כ לא יכולה להכנס באותו הגוף והוא נאבד וצריך לבא הגלגול, **אֲתָא קְרָא וְאִזְכַּח** בא הפסוק ומוכיח, **לְעַם נְכָרִי לֹא יִמְשַׁל לְמַכְרָהּ פִּי, אֵלִין מַלְאַכֵי חַבְלָה** אלו הם מלאכי חבלה. **בְּבִגְדוֹ בְּהֵוּ לְשׁוֹן בְּגַד וּלְבוּשׁ, אִיהֵוּ נְטִירוֹ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד לָהּ נְטִירוֹ, דְּלֹא יִשְׁלוּט בָּהּ עִם נְכָרִי** זו היא השמירה של הקב"ה שעושה לנשמה שמירה שלא ישלטו מלאכי חבלה,

בְּהוּא פְּרִיסוֹ דְנִטְירוֹ עֵלָה

באותו הפריסה והמלבוש והוא שם "אלוה" ששומר

עליה מן החיצונים. •

מה הפגם באדם שעשה עברה

הנשמה היא חלק אלוה ממעל, אדם לא יכול לגעת בנשמה שלו "ויפח באפו נשמת חיים" עשה לו רוח מהעליונים ועפר מהתחתונים, כשהאדם גומר את העבודה שלו בעולם הזה, הנשמה שלו עולה למעלה והגוף נשאר למטה ונעשה עפר כמו שהיה כמ"ש "עפר אתה ואל עפר תשוב", אולם הנשמה לא יכולה לסבול את הגוף הנגוף, לכן יש לנשמה "מלבוש" הנקרא "צלם", ונקרא גם נשמה כיון שבזכות המלבוש היא נמצאת בגוף, וז"ש "ה' יברך את עמו בשלום" בשלום אותיות מלבוש, נקרא אצל חכמי המקובלים "ש"ע נהורין", ולכן אם אדם עשה עוונות המלבוש נפגע ולפעמים גם הורס אותו לגמרי, וכל יום כשהאדם ישן נשמתו עולה למעלה ומתקנים לו שם את המלבוש, כי אחרת לא יכולה הנשמה לבוא לגוף האדם, לכן כשהאדם קם בבוקר מברך מלביש ערומים, שתקנו לו מלבוש חדש, ואם עשה עוון שרק החסיר מהמלבוש מעט, אז גם תוקן ולכן מברך, הנותן ליעף כח.

והמלבוש הזה נמצא כמות, שיש – מח לב כבוד, וסימנם "מלך" האדם כלול מנפש רוח נשמה, הנפש נמצאת בכבוד, הרוח בלב, והנשמה במח, "במחשבה אתקן כולה".

כשמושה רבינו עלה למרום ראה את נשמת ר"ע עושה כתרים לקב"ה, שאל משה את הקב"ה מי זה, אמר לו הקב"ה תציץ ותראה, ראה ואמר איך אני אתן את התורה הוא ראוי יותר ממני, אמר לו הקב"ה זה ענין שלי, תסתכל עוד, הסתכל עוד וראה שסורקין אותו במסרקות של ברזל, שאל משה זו תורה וזו שכרה, אמר לו הקב"ה "שתוק כך עלה במחשבתך" כלו' תראה במחשבה בגלגולת מה עשה ותראה בגלגול הקודם מה עשה שהוא גלגול של זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעוני ושכם בן חמור, ולא סתם נהרגו לו עשרים וארבע אלף תלמידים.

הגאון חיד"א שואל כתוב "אבינו מלכנו אדירנו בוראנו גואלנו" היה צריך לכתוב קודם "בוראנו" אח"כ אבינו? אלא "אבינו מלכנו" – מלך המשפט. "אדירנו" – חזק במשפט. מביא חשבון על כל הטאיו של האדם, ולכן "בוראנו" – מביא אותנו לגלגול עוד פעם כדי לבלות הפשע, ואז "גואלנו" – גאולת עולם מוציא אותנו מהעוונות.

הגאון חיד"א מביא שאחד מן התלמידים הגדולים של רבינו האר"י ז"ל רבי אברהם הלוי, כשלימד אותם האר"י ז"ל על הגלגולים לא הבין זאת ולא נכנס לו לראש, והיה גר בצפת והיו לו שכנים שנוולד להם בן, והיה התינוק בוכה כל הזמן שבוע שבועיים חודש, ראה את הוריו בוכים, שאל אותם למה אתם בוכים, אמרו לו, כל הזמן הוא חולה

ובוכה בירך אותו ולא נכנס לביתם, לאחר חמש חודשים צעקה אמו של התינוק שהוא גוסס, הלך רבי אברהם הלוי ונכנס לבית שהתינוק נמצא, וכשנכנס הוציא התינוק קול ואמר לו שב, וקרא קריאת שמע והלך לעולמו, אז אמר רבי אברהם שאני מבין מה שאמר האר"י ז"ל על סוד הגלגול, כי זה היה ודאי גלגול.

משל לגבאי מחלק עליות ואחד עומד מן הצד ומסתכל

מובא בספר שם עולם להחפ"ז חיים (שער שמירת שכת פ"ג) וזה לשונו: אל יהיה לפלא בעיני האדם, אם כן שיש השגחה בעולם למה זה עני וזה עשיר, הלא במעשים טובים מצוי כמה פעמים שעושה העני כמו העשיר, ולפעמים יקרה שהוא בעל מעשים עוד יותר מן העשיר.

זה דומה לאורה אחד שבא לבית המדרש, וראה שהגבאי מחלק עליות, לכהן וללוי מן המזרח, לשלישי מן הדרום, לרביעי מן המערב, לחמישי וששי מן הצפון, ויתמה עליו ויאמר, למה ברר דוקא לאלו מן המזרח הלא יש יפים מהם, ועוד למה בשלישי ברר לו את הדרום, והלא במזרח היה די לכולם והם יפים מהם, וכן כהאי גוונא תמה על כל העליות, למה בכל העליות יחפש אחר אנשים שברוח אחר, השיב פקח אחד, האורח בא על שבת אחת והוא רוצה לידע תירוץ על כל הקושיות שיש לו, אילו היה האורח פה כמה שבועות זה אחר זה, היה רואה את החלוקה של הגבאי איך שהכל הוא בסדר נכון, בשבוע ראשון של החדש נתן כהן ולוי איש פלוני ופלוני שבמזרח, וכן שלישי ורביעי לאיש פלוני שבמזרח ובשבוע שני לפלוני ופלוני, על כן מוכרח עתה לדלג אותן האנשים, ולפעמים לאותו הרוח כולו, וליתן לאנשים אחרים שברוח אחר.

כן הוא ממש הדבר הזה, האדם בא לפה על רגעים אחרים כי כמה ימי שנותינו, והוא רוצה לידע תירוץ על כל הקושיות שיש לו, מפני מה זה עני וזה עשיר, וכנהנה קושיות אחרות שיש לו, אלו היה חי בפה כמה מאות שנים ביחד, היה רואה שלפני מאה שנה היה זה העני עשיר והעשיר עני, ונכתן אז בנסיון וכנ"ל, דהיינו שפגשו העני ובקשו שיפרנסו ולא רצה. וגם אולי חטא אז הרבה על ידי עשירותו, ומוכרח עתה בגלגול זה להכתן בכור של עוני אולי יעמוד בזה, וגם כדי להתכפר על מעשיו הראשונים.

ולפעמים גורם החטא שמהפכין עליו הדבר בעודו בחיים, וכמו שאמרו חז"ל (מס' תמורה דף טו ע"א) בשעה שעני הולך אצל בעל הבית ואומר לו פרנסני, אם מפרנסו מוטב, ואם לאו (משלי כב ב) עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה', מי שעשאו עשיר לזה עושה אותו עני, עני לזה עושה אותו עשיר.

אבל עתה שימי האדם קצרים מאד, ואינו רואה את העולם ועניניו כי אם מעט מזער, כאכסנאי העובר ממקום למקום, ואינו מכיר אפילו את נפשו השוכנת בתוך גופו מי הוא, ומאיזה שבט הוא, ועל מה בא לתקן עתה, אם הוא פעם ראשון בזה העולם, או אפשר שכבר היה בפה כמה פעמים ולא השלים עבודתו.

ובין שדעת האדם מעומה כל כך, אין לנו לחקור אחר הנהגתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, וצריך האדם להתהלך עמו בתמימות, ולהאמין שכל מה שהוא עושה הוא

הכל למובה, כי (איכה ג' לה) מפי עליון לא תצא הרעות, ואז בודאי יזכה לראות בסוף באלו הדברים שהיה הכל רב טוב וחסד.

משל לעשיר העושה שמחת נשואין לבנו ועושה משתה לאיכרים יום קודם, שלא יערבו שמחתו

עוד כתב החפ"ן חיים (כשער התחזקות פ"א) וזה לשונו: תשובה על מצוקותינו ומה שלרשעי העולם הוזה נותנים הרבה טוב בעולם הזה, ענינו דומה לגביר אחד שהיה לו בעסקו כמה אכרים שהיו עובדים עבודתו, והגיע זמן שהיה צריך לעשות נישואין לבנו, והתבונן בנפשו הלא ודאי יבאו גם האכרים ביום שמחת נשואי בני ויערכו שמחתי, כי אז הלא יתקבצו כל אצילי העם לכבודי, ואין מדרך הכבוד שיבואו גם הם בתוכם, ועל כן טוב לפני שאתן להם את חלקם מקודם, כי זה הם מבקשים.

ויקראם ויאמר להם, הנה אתם משרתי אתן לכם חלקכם מקודם משמחת בני, ויערוך לפניהם שלחן עם בשר וי"ש הרבה וכלי זמר, ויאכלו וישתו, וישמחו איש אל רעהו על הטוב שעשה עמם, ובוזה נתפטר מהם שלא היה להם עוד מקום בשמחת בנו. והנה כל הרואה אותם אוכלים ושותים ושמחים קודם כל, בזמן שאפילו אוהבי הגביר לא טעמו מאומה משמחת בנו, הלא יתמה על הדבר, ויחשוב האמנם האכרים האלה חשובים אצלו מכל. אבל היודע אחרית דבר וראשיתו לא יפלא כלל בזה, וידע כי כונתו רק לתת להם חלקם ולהתפטר עוד מהם. והנמשל מובן מאליו.

וכע"ז זה איתא בספרא פרשת בחקותי על הפסוק (ויקרא כו ט) ופניתו אליכם, משלו משל למה הדבר דומה, למלך ששכר פועלים הרבה, והיה שם פועל אחד ועשה עמו מלאכה ימים הרבה, נכנסו הפועלים לימול שכרם, ונכנס אותו הפועל עמם, אמר לו המלך, בני אפנה לך הרובים הללו (היינו הצעירים שהם צעירים לעומתו) שעשו עמי מלאכה מועטת, ואני נותן להם שכר מועט, אבל אתה השבון רב אני עתיד לחשוב עמך, כך היו הצדיקים בעולם הזה מבקשים שכרם מלפני המקום, והרשעים עושי רע כל היום גם הם מבקשים שכרם מלפני המקום, והמקום אומר להם לצדיקים, בני אפנה לכם, הרשעים הללו עשו עמי מלאכה מועטת ואני נותן להם שכר מועט, אבל אתם השבון רב אני עתיד לחשוב עמכם, לכך נאמר ופניתו אליכם, והיינו שאפנה מתשלום שכר של הרשעים ואז אפנה אליכם.

ראש הישיבה מו"ר רבי יהודה צדקה זצוק"ל היה אומר, כי העולם הזה הוא כמו אוטובוס, אחד יורד בתחילת המסלול אחד באמצע אחד בסוף, כל אחד מתי שצריך, זה שצריך לרדת בהתחלה לא אומר גם אני שלמתי לנהג כמו כולם ולכן ארד בסוף, כיון שא"כ לא יגיע למקום שצריך ויצטרך ליקח אוטובוס חזור, כך יש אדם שנפטר מוקדם ויש אחד מאוחר, יש אחד סובל ויש שאינו סובל כל אחד לפי התיקון שצריך לתקן.

מעשה על אחד שגזל וחזר בגלגול בסוס

בזמן הבעל שם טוב היה אחד שהיה עובד בטחינת קמח, והיה טוחן ע"י סוס שהיה קושר את עינו וקושר אחריו חיטה והיה רץ סביב וכך היה נמחן, והנה היה לו פועל שהיה מרמה אותו, שבעבודה היו מרוויחים 50,000 והוא היה לוקח 20,000 ונותן לבעל הבית 30,000 ש"ח ובעל הבית היה נותן לו 10,000 משכורת כך היה מרוויח שנים ומרמה את בעל הבית. [עושה עושר ולא במשפט בהצי ימיו יעזבנו] וכך היה שמת צעיר, הביא פועל חדש וראה שהתחיל להרוויח 50,000 ולא רק זה אלא נולד לו סוס חדש שהיה כזה טוב והעלה לו את ההכנסות ל – 100,000 והיה שמח, שמע הפריץ על הסוס, הלך ליהודי ואמר לו שרוצה לקנות את הסוס, אמר לו תיקח כל מה שתצצה חוץ מהסוס, הוא מקור פרנסתי, אמר לו הפריץ לכן אני רוצה אותו שאין סוס כמוהו, ואם לא תתן לי אותו, אני אקח אותו בכוח, לא היה ברירה ליהודי ומכרו ונקב סכום נבוח מאוד וקיבל את הכסף, והפריץ לקח את הסוס, בלילה נגלה ליהודי בחלום אותו פועל שמת ואמר לו אני נמצא בתוך הסוס, שאלו למה? ואמר לו כי אני נגבתי אותך ורמיתי אותך כל השנים, ולכן הקב"ה החזיר אותי בגלגול בסוס שאני אעבוד אצלך, להשלים מה שנגבתי ממך כל השנים. אבל עכשיו מכרת אותי לפריץ ומה אני אשם, תמחל לי, אמר מחול לך, אמר לו זה לא מספיק, אתה צריך ללכת לסוס ותאמר לי מחול לך, וכך עשה הלך ולחש לו באוזן מחול לך, ונפל ומת, וז"ש "כי בא סוס פרעה" אם בא סוס חזק, זה פרעון.

טעם שאדם בא בגלגול

וכתב רבינו האר"י, כי טעם הגלגול הוא משני סיבות:

א. לחסרון מצוה שלא השלים וצריך לחזור ולהשלים כראוי, ולזה מוכרח לבוא בגלגול כי אין גיהנם אלא לטהרה בלבד, אבל לא להשלים חסרון.

ב. יש עוונות שהגיהנם מטהר ויש שאינו מטהר כי הגיהנם זמנו קבוע רק י"ב חודש ויש שמגיע להם עונשים גדולים של מאה שנה ואלף שנה כמ"ש "ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע".

והמשל בזה לאדם שמנוגע בנגעים קשים מאוד ויש פעמים שאפשר לרפאתם אבר ומספיק שישים רפואה ומשחה, או שיחתוך מעט מן הבשר, אמנם פעמים צריך לחתוך אבר שלם כולו כדי שלא ימות אותו האדם, וא"כ נמצא האדם שהוא בעל מום מן האבר ההוא, ואם אדם זה יכנס לגיהנם כשיצא יהיה בעל מום בגן עדן ואין זה רצון הבורא יתברך, וע"כ מביא ה' יתברך את האדם בגלגול לעוה"ז לטובתו כדי שע"י תשובתו יתקן העוון. כי הגיהנם הוא רק כדי בבחינת תחבושת ורפואה כדי שתהיה הנשמה זכה וזכרה ותוכל לשבת עם הצדיקים.

כותב הרמ"ק בספרו שעור קומה (דף פ"ד ע"א פי' פ"ד) אין אנו מבינים למה וכיצד בא גלגול לעולם, לפעמים מתגלגלת הנשמה מיד לאחר הקבורה, ולפעמים שנים מספר לאחר מכן, לפעמים מתגלגלת שוב כדי להביא נפש שהרג, כי כמו שהוציאו מן העולם כך עליו להביאו, לפעמים עליו להביא את אביו כמו שהוא הביאו, לפעמים

מתגלגלת הנשמה לשלם ממון שגזל, או לתת נכסיו לבן מבניו, או להטיב לאדם זר בחשק וברצון, שנראים כתמוהים ואין אנו מבינים זה רק היודע נסתרות מגלגל הענין ועלינו רק להאמין כי הכל נעשה במשפטי ה'. וגם בהנהגתו הסתומה והבלתי מובנת לבני אדם, פעמים ראינו בעינינו מעשים תמוהים, כמו המעשה בנואף אחד שהתלבש בכלב והמית את הנואפת, ראה זאת בן הנרצחת והרג את הכלב וגם הוא מת מיד, וכל זאת משפטי הקב"ה להמית הממזרים בסתר אלא שב"א תמהו על המעשה הזה ורק למתי מעט נודעת האמת.

מזבא בשער הגלגולים לרבינו האר"י ז"ל (בהקדמה דף כ"א, הקדמה כ"ב) כי הנה הרשעים אחר מיתתם נכנסים בגיהנם ומקבלים שם ענשם ומתכפר להם ומשפטים י"ב חודש, ויש רשעים שכתוב בהם, "ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע". ואינם זוכים ליכנס לגיהנם אחר פטירתם למרק עוונם.

אמנם נפשם הולכת מדחי אל דחי בגלגולים משונים עד ימרק ענשו קצת, ויוכל ליכנס אח"כ בגיהנם י"ב חודש להתכפר לגמרי, ולאלו אין זמן קצוב כי לפעמים ילכו מדחי לדחי בגלגולים ההם עשרים שנים או מאה שנה ואלף שנים, והכל תלוי כפי ערך העוונות שתעשה בתחילה בעוה"ז.

ועיין "דעת ותבונה" (דף ק"ד פ' מ"ט) שכתב א"ה כיון שאין עתה מי שיגיד לנו את הגלגול שלנו ומה באנו לתקן, אם אדם יש לו חשק ועושה תשובה ורוצה מאוד לילך בעבודתו יתברך. ה' יתברך ישום בלבו איך להתנהג ויעשה דברים הנצרכים לתקון נשמתו ואז לא יצטרך יסורים וכו'. אבל אם אדם אין לו שום ידיעה וכו' נשלם התיקון ע"י יסורים ה' יצילנו. א"כ בדור יתום כזה העיקר הוא כוונת הלב והכנעתו והתלהבות והשתוקקות שלו בעבודת ה' ואז הקב"ה יחוס עליו ויגלה לו את הדרך אשר יעשה.

ובן כתב הרב ש"ש כי אם אדם משתדל הרבה בדרך ה' וכו' יגלו לו מן השמים את הדרך אשר ילך בה ואת הגלגול והתיקון שלו.

כתב הגר"א (בביאורו לספר יונה ד ג) כי במה שנכשל האדם בגלגול זה הרבה פעמים, ובאיזו עבירה שחשקה נפשו במאד, אלו הם הדברים שעליו להשתדל ביותר בתקונם, כי עבורם נתגלגל עתה.

ובכר הקדימו הרמ"ק (בספר שיעור קומה ח"א דף כז ט"ב) שכתב: כי הדבר שיש לו טורח בו, זה הוא הדבר שעליו נתגלגל ועליו לתקנו, כדוגמת מי שיהיה גלגולו מצד החסד, לא ימשך ולא יחטא בעבירות מצד הטבע החם, (שהוא מצד הגבורה) אמנם יחטא שלא יהיה חזק בקדוש שם שמים רבבים שצריך לזה אומץ וגבורה, (דהיינו שלא יהיה לו החיוב של מדת הגבורה) להמשך אחר החטא, בדברים רבים הכאים מהחמימות ואומץ הלב, אך יהיה חזק להמשך לקדש שם שמים רבבים (שהוא מצד הגבורה), עכ"ל.

ובתב בספר אור המאיר (שיר השירים דפוס וורשא דמ"ז ט"ב ד"ה אקומה) וזה לשונו בקיצור: אם האדם אינו יודע בעצמו מה שהוא חסר, ובאיזה ממחשבותיו יאחז ואל ירפנו, יתחיל לתקן מלא קומתו מראש ועד עקב, וזהו עצה היעוצה לדעת באיזה אבר מרמ"ח

אבריו הוא מרוחק מעבודת הבורא, ובאיזה אבר הוא נפרד ונוטה לסטרא אחרא, והספרים נתנו עצה וסימן בראות אדם שהתאוה גוברת עליו באחת מן המדות המנוגות יותר, ידע נאמנה שבשבייל זה נברא בעולם הזה, לתקן מה שעוית בגלגול ראשון, ואחרי זאת שבוחן ומסבב מלא קומתו להשכיל לדעת על מה אתא להאי עלמא שפילא לתקן, ומרגיש בעצמו באיזה מהן התאוה תאוה וגוברת, יאחו במעוז שכלו לתקן זאת, ולא ירפנו, עכ"ל.

גלגול בדומם צומח חי מדבר בתור עונש

הנה אחר פטירת האדם נפרעים ממנו על חטאותיו קודשו שיכניסוהו בניהינם, בהרבה מציאותיות של עונש וכולם נקראים גלגולים, רוצה לומר, כי יתגלגל בדומם או בצומח או בחי (או אפילו במדבר, והם הרוחות והדיבוקים) ודע כי כמעט אין אדם בארץ אשר ימלט מגלגולים אלו. והטעם הוא, כי אינו יכול לקבל עונשו עד שיהיה מוגשם בגוף ונפש, ואז בהתגלגל שם סובל ומרגיש הצער ההוא, והוא לו לכפרה. ואלו הגלגולים אינם כמו הבחינות הקודמות ששם הם מתגלגלים בגוף אדם מעת שנולד עד המיתה ונעשה חלק מהאדם הזה, אבל כאן מתלבשת נפש האדם באיזה דומם או צומח או חי (או אפילו באדם מדבר) לתקופה מסוימת כדי למרק עוונם, ומצטערת הנפש הרבה מאוד. (ואם איש ישראל מברך על הצומח או החי ההוא ואוכלה, על ידי זה יש עליה לנפש המתגלגלת בו.) ואין לנפש שום שייכות לגוף שהיא בתוכה ואף לא לגוף האדם שנכנסת לתוכו.

ודגמא לזה מובא בלקוטי תורה להאריז"ל (פרשת ראה) וזה לשונו: פעם אחת ביום ה' היינו יושבים לפני מורינו זלה"ה, ובא עז אחד ושם ב' ידיו על השולחן, והיה מורי זלה"ה מדבר עמו בלשונו, ואחר כך ציוה לי שאלך ואקנהו ונשחוט אותו לשבת, וציווה להר"ר משה סופינו שישחוט אותו בכוונה זו (וכתוב שם הכוונה), ושאלתי למורי זלה"ה על מה נענשה הנפש הזה שנתגלגלה בעז, ואמר לי על עון וכו'.

ואם האדם אוכל בכוונה איזה מאכל שיש בו נשמה מגולגלת אז יכול לתקן הגלגול שיש בתוך האכילה ההיא, אבל אם אוכל בלא כוונה, אז לא די שאינו מתקן, אלא אדרבה יבוא לו היזק גדול, דהיינו אותו הגלגול שיש בתוך המאכל גורם לו כל החטאים שעשה אותו המגולגל בעצמו.

הטעם שגזר פרעה על הזכרים "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" ולא על הנקבה, שלבאורה היה צריך לגזור על הנקבות כי איש אחד מעבר נשים הרבה? אלא כתבו המפרשים כי השעבוד היה על גלגולים קודמים של דור המבול דור סדום ועוד ולכן הוצרכו לסבול יסורים קשים. וכתב רבינו האר"י שאשה לא באה בגלגול (אלה רק פעמים לצורך בעלה בסוד "ויצאה אשתו עמו") כמ"ש כל זכר לגולגלותם, וכן "הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר" כל אלה גי' גלגול עם האותיות יפעל אל פעמים שלש עם גבר דווקא, וכן רומז ואשה בכל אלה גי' גלגול עם האותיות, "לא מצאתי" שבאה בגלגול. ולזה הטעם גזר פרעה על הזכרים שאין גלגול בנשים.

הוא לבדו יודע תעלומות ושורש נשמתו של כל אחד

ובספר קב ונקי (פרשת וישלח) כתב וזה לשונו: יש לך אדם שהוא עשיר, אבל מצד אחר יש לו צעד גידול בנים הלילה, ויש בהיפוך, והכל גלוי וידוע לפני השם יתברך, למה, מפני שהוא הוא היודע לבדו כל תעלומות, ושורש נשמתו של כל אחד ואחד, והאיך לצרף סיני נשמתו, הן בגלגול זה הן בגלגול אחר, ואין להרהר ח"ו אחר מדותיו יתברך שמו, רק לבקש רחמים מלפניו, ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה.

יש כמה פליאות שעושה ה' ויתורצו לעתיד לבא

וכתב רב ייבי (בפירושו על תהלים פרק ג) וזה לשונו. הגה יש כמה פליאות שעושה השי"ת, ויתורצו לעתיד לבוא. למשל אדם שנולד מחוסר אבר, מחוסר יד או רגל, או סומא או אלם, הוא בודאי בשביל שחטא בגלגול הקודם באותו אבר, או שנולד אצל עני ואביון והוא מדוכא. בצרעת ויסורין, הוא ודאי בשביל שחטא בגלגול הקודם, או שנולד אצל עשיר מופלג בעשירות והוא בן יחיד אצלו מגדילין אותו בטובה כמו בן המלך, והוא בודאי בשביל שעשה מעשים טובים בגלגול הקודם.

ואם תאמר כיון שעשה עבירה בגלגול הקודם ונתחייב להיות מחוסר אבר, למה לא העניש אותו השי"ת באותו פעם שהיה בגלגול שעשה העבירה, או מי שעשה מעשים טובים בגלגול הקודם וזכה להיות לו טובה ועשירות, למה לא נתן לו השי"ת תיכף באותו פעם בגלגול שעשה מעשים טובים.

התירוץ הוא כמו שנאמר (קהלת ח יא) אשר אין נעשה פתגם מעשה הרעה מהרה על כן מלא לב בני האדם בהם לעשות רע. שאילו היה השי"ת מעניש תיכף לעושה עבירה, לא היה שום אדם רוצה לעשות עבירות, ואילו היה השי"ת משלם שכר טוב לעושה מצות תיכף, היו כל בני האדם רודפים לעשות מצות, ונתבטל הבהירה, ולא ראוי להיות שכר ועונש.

אלא השי"ת שהוא חי וקיים לעולמי עד שופט סלה, יברא אותו בגלגול אחר, וישלם לו כמעשהו הן טוב והן רע. ועוד טעמים להשי"ת שאינו משלם לאדם כמעשהו באותו פעם בגלגול הקודם, מה שאין אנחנו יכולים להשיג בעולם הזה אותן הטעמים, אפילו אותו הטעם שאמרנו למעלה, אין כל אדם יכול להשיג, ואפילו מי שמושיג הוא בשביל שמאמין שהשי"ת הוא א"ל אמת, מאמין מה שיש לאדם שכר או עונש הוא בשביל גלגול הקודם, אבל אינו יודע על בוריה.

לבן נשתדל לתקן את מה שפגמנו כי רק לזה נבראנו, ולכן השבוע ביום חמישי בשבוע האחרון של השובבי"ם נערוך תיקון היסוד והעוונות הכללי תיקון גדול מאוד, בשעה 12:30 עד הערב, ומי שעושה את התיקון יקבל עליו צום ביום רביעי במנחה, ומה שאדם יכול לעשות יעשה עכשיו – "היום לעשותם ולמחר לקבל שכר" ה' יזכה אותנו לחזור בתשובה שלמה ללכת בדרךיו וכן יהי רצון ונאמר אמן!

פרשת שקלים

ד' פרשיות כנגד ד' מוחין:

פרשיות אלו שזוכים להם עם ישראל משבת מברכים של אדר ואילך, סימנם שזו"ה שהם: שקלים, זכור ופרה, החודש. והם ארבע, כנגד ארבעה מוחין שיש בכל פרוצוף ופרצוף בעולמות העליונים, וכנגד זה יש באדם ארבעה מוחין, והם:

חכמה בינה
חסדים ונבורות

פרשת "שקלים" היא כנגד מוח החסדים דדעת, שאותו מתקנים ע"י הצדקה והחסד שאנחנו עושים.

פרשת "זכור" היא כנגד מוח הנבורות דדעת, שאותו מתקנים ע"י הנבורות והדינים שאנחנו משתמשים בהם כנגד הרשעים, כגון מחיית עמלק והמין, שבידוע מכים אותם ע"י הנבורות הקשות הנרמזות בברכת האל הרב את ריבנו והדן את דיננו וכו', שיש שם חמש נ"ו, שכל נ"ו היא גבורה קשה כנודע, כנגד חמש גבורות מנצפ"ך.

פרשת "פרה" היא כנגד מוח הבינה, שמתקנים אותו ע"י הטהרה והקדושה, ופרשת פרה היא מטהרת את האדם, שהתשובה היא באמא העליונה המטהרת ומנקה את האדם מעוונותיו.

פרשת "החודש" היא כנגד מוח החכמה שמתקנים אותו ע"י ראש חודש, כמ"ש ראשית חכמה, כי החכמה היא בראש כנודע, כי חדשי השנה כולם הם כנגד אברי הראש, וכמ"ש רבינו האר"י ז"ל בדרושי ר"ה, תשרי כנגד הגולגולת, חשוון כסלו כנגד ב' אזניים, טבת שבט כנגד ב' עיניים, אדר כנגד החוטם, והפה נתקן במה שמקדשים ישראל את החודש בפיהם. והם האברים המנהיגים את כל גופו של האדם לתורה ולמצוות, ה' יזכנו לתקן הכל.
כנגד ד' חושים:

עוד נודע שאלו הפרשיות ג"כ כנגד ארבע אותיות הוי"ה ב"ה, וכנגד ארבעה חושים שבאדם ראייה, שמיעה, ריח, דיבור, והם הכנה לקראת השנה הבאה עלינו לטובה המתחדשת בחודש ניסן ראש לחדשים.

ורמז נפלא רמזו בזה כי ד' החושים הנ"ל שמקומם בעיין, חוט"ם, אוזן, פ"ה, גי' פורי"ם כי פורים הוא הבריה התיכון שבין הפרשיות שכן ב' פרשיות לפניו וב' פרשיות לאחוריו.

טעמים לנתינת מחצית השקל

א. משמיעין על השקלים:

הטעם שנתנים מחצית השקל באדר וכבר מתחילים בקריאת פרשת שקלים קודם ר"ה, מפני שבזמן שבת המקדש היה קיים היו משמיעים על השקלים באחד באדר לשקול מחצית השקל לכל אחד מישראל, ולהביאם לבית המקדש כדי שיקריבו קרבנות

מתרומה חדשה ממועות מחצית השקל החל מראש חודש ניסן, דאמר קרא "זאת עולת חודש בחדשו", אמרה תורה יש לך חודש שאתה צריך לחדשו בהבאת עולות תמידין ומוספין מתרומה חדשה, ונמרינן בנמרא (מגילה כט): בגזירה שוה שחודש זה הוא חודש ניסן, וכיון דבניסן בעי להקריב מתרומה חדשה, לכך מקדימין ומשמיעין על השקלים באדר הסמוך לו. ואנחנו משלמים פרים שפתינו בקריאת הפרשה של "כי תשא" דכתיב בה ענין השקלים.

ב. להקדים שקליהם לשקלי המן:

עוד אמרו בירושלמי פ"ק דמגילה, אמר ר' שמעון בן לוי, צפה הקב"ה שהמן הרשע עתיד לשקול כספו על ישראל, אמר, מוטב שיוקדם כספן של בני לכספו של אותו רשע, לפיכך מקדימין וקורין בפרשת שקלים.

ג. כנגד עשרת אלפים כבר כסף ששקל המן:

בתום (שם דף ט"ז) ד"ה "ודחיי" כתבו, ז"ל: שמעתי שעשרת אלפי כבר כסף עולין הצי שקל לכל אחד מישראל שהיו שש מאות אלף, ע"כ. ביאור דבריהם הוא כי כשנחשוב סכום כל הצאי השקלים אשר נותנים ס' ריבוא כל ימי חייהם שהם חמשים שנה, וכי שנות האדם שבעים שנה, צא מהן עשרים שנה, כי החיוב מכן עשרים ומעלה, ישארו חמשים שנה, והרי כל אחד מישראל נותן במשך ימי חייו "מָנֶה" למחצית השקל של קודש, וכי מחצית השקל הוא ב' דינרים, וחמשים פעם ב' דינרים הוא מנה, ולפי"ו ששים איש נותנים בחייהם ששים מנה שהם שוים לכבר אחד כסף, א"כ ששים ריבוא מישראל עולה עשרת אלפים כבר כסף.

ד. זוקף את ראשם בכי תשא:

במדבר תנחומא, מובא: בפרשת שקלים אמר משה לפני הקב"ה: רבונו של עולם, משאני מת איני נזכר. אמר לו הקב"ה: חייך, כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשך, כך בכל שנה כשקורין אותה כאילו אתה עומד שם באותה עשה וזוקף את ראשם. ע"כ.

וצריך להבין מה עניין זקיפת ראשם של ישראל כאשר הם קוראים פרשת שקלים? נקדים לבאר את מאמר חז"ל (גדה יג) אמר רב אסי, אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, ופירש רש"י: כי "גוף" שם מקום המיוחד לנשמות העתידים להיות נולדים.

ראוי לדעת, כותב ה'בני יששכר', שאף על פי שהנשמה יורדת להתלבש בגוף האדם למטה בעולם הזה, שורש הנשמה נשאר למעלה במקורה, ששמו "גוף". ואותו חלק הנפש אשר בשמים ממעל מאיר באשר בארץ בגוף האדם, והחלק אשר בארץ משתוקק למקורו אשר בשמים. ואם כך, נמצא שיש לכל אדם שני הצאי נפשות – אחד למטה, בתוך הגוף הגשמי, ואחד למעלה, בשמים. וזהו שפירש המגיד ממעזריטש על הפסוק "עשה לך שתי חצוצרות כסף" – "חצוצרות" – שתי הצאי עורות, שהם שני חלקי הנפש, למטה ולמעלה, "כסף" – שהם נכספים ומשתוקקים זה לזה.

על פי זה, מבאר הרב, את מאמר הו"ל (ברכות יח) "אמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלימה, יפנה ויטול ידיו ויניח תפילין ויקרא קריאת שמע, וזו היא מלכות שמים שלימה". והנה, חלק הנפש אשר למטה בעולם הזה כלול מרמ"ח אברים, וכן חלק הנפש שלמעלה בשמים, גם הוא כלול מרמ"ח אברים רוחניים, וכאשר מוסר האדם את נפשו לה' באהבה, מאירים שני חלקי הנפש, וכך מתחברים רמ"ח אברים של מטה עם רמ"ח אברים שלמעלה, ומקבלים "מלכות" [496]. וזהו פירוש מאמר הו"ל: "הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים שלימה, יפנה ויטול ידיו, ויניח תפילין ויקרא קריאת שמע", וכתב השל"ה הקדוש בקיצור דיני קריאת שמע: ויארך באחד ויכוין שהוא מוסר נפשו ורוחו ונשמתו על קדושת שמו הגדול. ומי שמכוין כן בשעת קריאת שמע נחשב לו כאילו נהרג על קידוש השם יתברך, שכן כאשר האדם מוסר את נפשו ב"קריאת שמע", הוא מחבר את שני חלקי נפשו, רמ"ח אברים שלמטה עם רמ"ח אברים שלמעלה, שביחד הם בנימטריא "מלכות" – ולכן זוהי מלכות שמים שלימה".

לפי זה יתבאר מדוע ציוה הקב"ה לתת דוקא תרומה לה' מחצית השקל, לא יותר ולא פחות, הדל לא ימעיט והעשיר לא ירבה. שכן אותו חלק נפש של האדם אשר למעלה בשמים, אינו צריך תיקון, כיון שאינו נפגם מחטא האדם למטה. ורק החצי של הנפש, הנמצא בעולם הזה, שנפגם מחטא האדם, הוא שצריך תיקון. ולכן, עיקר עבודת האדם היא לתקן חלק זה של הנפש, הנמצא למטה, כדי שיוכל לחברו עם חלק הנפש שנמצא למעלה בשמים. וזהו שנצטוו ישראל לתת מחצית השקל, כי "שקל" בנימטריא ארבע מאות ושלשים, כמו גימטריא של "נפש", ומכאן שמחצית השקל שהצטרפו ישראל לתת הוא כנגד מחצית הנפש אשר למטה בעולם הזה, שצריך תיקון.

לפי זה יתבאר הכתוב "כי תשא את ראש בני ישראל" שהוא מלשון לרומם. כלומר, כאשר תרצה לשאת ולחבר את נפשות ישראל למטה עם החלק הנפשות שלהם למעלה בשמים, אז "נתנו איש כופר נפשו לה' מחצית השקל" – צריך לתת מחצית השקל, שהוא כנגד מחצית הנפש, שנמצאת כאן למטה בעולם הזה וצריכה תיקון, ועל ידי כך ניתן לרומם את הנפש שנמצאת למטה ולחברה עם הנפש הנמצאת למעלה בשמים.

ומוסיף ה"בני יששכר", שמשה רבינו הוא בבחינת הדעת הכללית של ישראל, לכן בזמן שהיה משה רבינו בחיים, השפיע הוא לכלל ישראל מבחינת הדעת, ולימד את בני ישראל דעת איך לחבר את חלקי הנפשות אשר בארץ לראש בני ישראל, היינו שורשם העליון אשר בשמים ממעל.

ואולם חשש משה רבינו פן כשייגנו אורו, אור הדעת, שוב לא יהיה לישראל הדעת הזו, וזה ששאל את הקב"ה: רבוננו של עולם, כשאני מת, אין אני נזכר, כלומר, לאחר פטירתו שוב לא היה מי שיחבר את נפשות ישראל לשורשם העליון. אמר לו הקב"ה: חייך, כשם שאתה עומד עכשיו, ונותן להם את פרשת שקלים, ועל ידי כך אתה זוקף את ראשם, דהיינו – מחבר את חלק נשמתם שלמטה שם שורש נשמתם שלמעלה, כך גם לאחר פטירתך מן העולם, בכל שנה ושנה, כאשר ישראל קוראים לפני את פרשת שקלים, אני מחיב לך כאילו אתה עומד שם באותה שעה, וזוקף את ראשם.

ובכל שנה מתעורר בכל עדת ישראל, נשמת משה רבינו כחינת הדעת, ללמדם דעת ותבונה והשכל, לקשר עצמם בדביקות צורם ויוצרים, ואיך יקבלו עליהם עול מלכות שמים שלימה, כי זה כל האדם. ולכן קוראים פרשת שקלים בהגיע חודש אדר, שבחודש זה קיימו וקבלו היהודים מחדש קבלת התורה מאהבה במסירות נפש, כי עד היום היה מודעה רבא לאורייתא, ובזמן הנס קבלו עליהם ועל זרעם באהבה את התורה (שבת פח). וזה שמובא בזוהר הקדוש (ח"ב קצ"א): "וקבלו היהודים – זה משה רבינו, כלל היהודים שקיבל מגילת אסתר מסיני".

נמצא, כי תכלית קריאת פרשת שקלים היא לעורר על ידי הקריאה, את התחברות נפשות ישראל למטה עם שורש הנשמות שלמעלה, וזאת על יד שיקבלו ישראל על עצמם עול מלכות שמים שלימה למסור נפשם למען קונם, הבורא יתברך שמו. ולפי זה נבין מה שדקדק המלך אחשוורוש לומר לאסתר המלכה: "עד חצי המלכות וינתן לך", שלא רצה שתהיה מלכות שלימה, ולא רצה שתהיה עבודת ישראל במסירות נפש, שידע שעל ידי זה תהיה מלכות שמים שלימה, ימחק זרע עמלק, ואז תעבור ממשלת ידון מן הארץ.

ה. פדיון נפשנו מהס"א וגונדא דיליה:

ידוע מה שאמר רבינו האר"י זיע"א, כי כל שנה ושנה מתגברת אותה קליפת המן הרשע להשמיד להרוג ולאבד, והקב"ה הקדים את מצות השקלים לאבד את מחשבת המן לשקול עשרת אלפים ככר כסף. א"כ, כמו שבפעם הראשונה הקדושה התגברה על הס"א, וע"י מצות השקלים פדינו עצמנו ונפשותינו מיד המן וגונדא דיליה, כן בכל שנה ושנה כאשר קוראים בניבור פרשת שקלים, מכניעים את הס"א והמן הרשע, ופודים נפשנו מן הס"א ומקליפת המן, ומתעלים בקדושה. והוא מש"כ "כי תשא את ראש בני ישראל" וה' בראשם, ומתעורר ענין בנין ביהמ"ק, ויה"ר שנוכה לקיים מצות שקלים בפועל, אמן.

ו. להנצל מעין הרע של המן:

טעם נוסף לקריאת פרשת שקלים, משום שהמן הרשע בדק באיזה חודש ישים ויתן עין הרע על עם ישראל, והחליט שחודש אדר מסוגל לזה וכו', לכן נותנים בחודש אדר זכר למחצית השקל שזה הועיל בעבר נגד עין הרע של המן מעם ישראל.

ז. לכפר על נפשותיכם:

בירושלמי (שקלים פ"א) כתוב על הפסוק "זה יתנו מחצית השקל בשקל הקודש", כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו כזה יתנו. ומבואר בתוס' חולין (מב). שהראה הקב"ה למשה מטבע של אש לא משום שהיה קשה לו להבין מה הוא "מחצית השקל", אלא תמה משה כיצד מסוגלת מחצית השקל להיות כפרה על חטא זה. ואז הראה לו הקב"ה מטבע של אש שכידוע אומרים המפרשים שצריך לעשות המצוות ובפרט הצדקה בחמימות באש אהבת המצוה.

כח

הבעש"ט המשיל ע"ז משל, לאחד שלמד מלאכת צורפות הכסף והזהב והמורה הראה לו את כל הפרטים הנצרכים למלאכה, אבל לא אמר לו שצריך לשים אש תחת הכסף או הזהב להתיך אותם כי דבר פשוט הוא מאד. ולאחר מכן כשהתלמיד עשה כל פרטי המלאכה לא שם אש, וברור שלא נעשה דבר.

זהו שהראה לו הקב"ה למשה מטבע של אש, כלומר נתינת המטבע לבד לא תעזור לכפר על נפשותיכם אלא רק ע"י החמימות והאש, אז יכפר על האדם.

ה. שקלים מלשון משקל:

עוד ביאור נפלא מובא בכתבי הרי"ח הטוב, שענין השמעת השקלים הוא מלשון משקל מאזנים, כי אמרו רבותינו בניסן נגאלו ובניסן עתידין להנאל, ולכן צריך שישראל יעשו תשובה קודם, כדי שיהיו ראויים להנאל. וזו כונתם ז"ל כי באדר משמיעים על השקלים, דהיינו שהאדם "ישקול" מעשיו מאשר הטא על הנפש, כמה מצוות יש בידו, וכן כמה עבירות יש בידו, כדי שיחזור בתשובה ויהיה ראוי לגאולה.

ט. והאלילים כרות יברתון:

ועוד ביאר הרי"ח הטוב, כי שקלים גי' ת"ף, כמנין פלונית (לילית), כדי שנשבור כחה וכל גונדא דילה, והאלילים כרות יברתון, וזה ענין של מחיית עמלק בחודש זה.

י. מדת הענוה:

עוד רמזו בענין הבאת השקלים בשוה העשיר והעני, להורות חיוב הענוה כי גדול וקטן שם הוא, על כן העשיר לא ירבה והדל לא ימעט, כולם שווים בחובתם וזכותם בעבודת הבורא.